

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, vtrum virtutes morales sint in medio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

de sum. Trin. & fid. ca. tho. cap. fidei catholi...

Super Questionis se...

In articulo quarto...

ordinant in finem supernaturalē...

Ad tertium dicendum...

ARTICVLVS IIII. Vtrum uirtus...

Ad quartum sic proceditur...

Præ. Virtus acquisita...

Præ. Virtus acquisita...

Præ. Virtus acquisita...

Præ. Virtus acquisita...

Præ. Virtus acquisita...

RESPON. Dicendum...

cibi & potus, & aliorum huiusmodi...

Ad primum ergo dicendum...

Ad secundum dicendum...

Ad tertium dicendum...

Quæstio LXIII.

De medio uirtutum...

Deinde considerandum...

Circa primum queruntur...

Primo, Vtrum uirtutes...

Secundo, Vtrum mediū...

Tertio, Vtrum intellectu...

Quarto, Vtrum uirtutes...

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum uirtutes morales...

Ad primum sic procedit...

Ad primum ergo dicendum...

Ad secundum dicendum...

Ad tertium dicendum...

Super Articulum...

In titulo quaestio...

In titulo quaestio...

In titulo quaestio...

In titulo quaestio...

In titulo quaestio...

In titulo quaestio...

In titulo quaestio...

In titulo quaestio...

In titulo quaestio...

In titulo quaestio...

In titulo quaestio...

In titulo quaestio...

er acquiritur... de sum. Trin. & fid. ca. tho. cap. fidei catholi...

Ex ca. 3. ha- betur co. 5. Dicitur. 213. In cor. art. In cor. art. 113. Dicitur. In cor. art. In cor. art. In cor. art. Infr. artic. 4. tituli aduerte...

1. h. 4. Ethic. 2. & 3. tom. 5.

tus in medio, quae in materia propria circa quam est, medium facit inter plus & minus illius, seu in illa, ad illam, illi &c. sicut iustitia in emptione medium ponit inter plus in emptore, & minus in venditore, pretium aequivalens dando venditori, uel econuerlo: & temperantia medium ponit inter plus & minus delectari, delectationem capiendi quando, ubi, sicut oportet &c. & hoc ut patebit, conuenit omni uirtuti, exceptis theologis: & tali medio est quatio omnium articulo huius questionis.

e. 6. post med. to. 5.

q. 55. art. 3.

In responsione ad tertium primi articulo non te conturbet, quod author ponat tam uirginitatem, quam paupertatem medium inter superfluum & diminutum alterius ordinis, dum superfluum ponit in superstitione, uel uanagloria, & diminutum in transgressione uoti, quae constat esse secundum se uita extrema alterius uirtutis, puta, religionis & philothimie, seu magnanimitatis. Fecit namque hoc author, quia nec uirginitas, nec paupertas habet specialem rationem uirtutis: & consequenter specialia extrema inter quae mediet infra proprias materias in ordine ad regulam tam humanam, quam diuinam, sed ex extrinseco fine & religionis actu, scilicet uoto, ut in secunda secunda tractabitur plenius. Quia igitur ex extrinseco rationem sumit specialis uirtutis, consequens fuit ut extrinseco extrema adhiberentur.

est conformitas; excessus uero & defectus habet rationem alterius extremi, quod est difformitas. Si uero consideretur uirtus moralis secundum suam materiam, sic habet rationem medii in quantum passio nem reducit ad regulam rationis. unde Philo. dicit in 2. Ethic. quod uirtus secundum substantiam medietas est, in quantum regula uirtutis ponitur circa propria materiam; secundum optimum autem & bene, est extremitas, secundum conformitatem rationis.

Cap. 6. post med. to. 5.

AD II. dicendum, quod medium & extrema considerantur in actionibus & passionibus secundum diuer-

in 4. Ethic. ergo non omnis uirtus moralis est in medio. ¶ 3. Preterea. Si de ratione uirtutis moralis sit in medio esse, oportet quod uirtus moralis non perficiatur, sed magis corrumpatur per hoc quod tendit ad extremum: sed quaedam uirtutes morales perficiuntur per hoc, quod tendunt ad extremum, sicut uirginitas quae abstinet ab omni delectabili uenereo, & sic tenet extremum, & est perfectissima castitas: & dare omnia pauperibus est perfectissima misericordia, uel liberalitas. ergo uidetur quod non sit de ratione uirtutis moralis esse in medio.

SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in 2. Ethic. quod uirtus moralis est habitus electus in medietate existens.

RESPOND. Dicendum, quod sicut ex supradictis patet, uirtus de sui ratione ordinat hominem ad bonum. Moraliter autem uirtus proprie est perfectiua appetitiua partis anime circa aliquam determinatam materiam. Mensura autem & regula appetitiui motus circa appetibilia est ipsa ratio. Bonum autem cuiuslibet mensurari & regulari consistit in hoc, quod conformetur suae regule; sicut bonum in artificiatu est, ut sequatur regulam artis. Malum autem per consequens in huiusmodi est per hoc, quod aliquid discordat a sua regula, uel mensura: quod quidem contingit uel per hoc quod superexcedit mensuram, uel per hoc quod deficit ab ea, sicut manifeste apparet in omnibus regulatis & mensuratis; & ideo patet quod bonum uirtutis moralis consistit in adaequatione ad mensuram rationis. Manifestum est autem, quod inter excessum & defectum medietatis est aequalitas siue conformitas: unde manifeste apparet, quod uirtus moralis in medio consistit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod uirtus moralis bonitatem habet ex regula rationis: pro materia autem habet passiones, uel operationes. Si ergo comparatur uirtus moralis ad rationem, sic secundum id quod rationis est, habet rationem extremi unius, quod

est conformitas; excessus uero & defectus habet rationem alterius extremi, quod est difformitas. Si uero consideretur uirtus moralis secundum suam materiam, sic habet rationem medii in quantum passio nem reducit ad regulam rationis. unde Philo. dicit in 2. Ethic. quod uirtus secundum substantiam medietas est, in quantum regula uirtutis ponitur circa propria materiam; secundum optimum autem & bene, est extremitas, secundum conformitatem rationis.

AD II. dicendum, quod medium & extrema considerantur in actionibus & passionibus secundum diuer-

fas circumstantias: unde nihil prohibet in aliqua uirtute esse extremum secundum unam circumstantiam, quod tamen est medium secundum alias circumstantias per confirmatam ad rationem, & sic est in magnificencia & magnanimitate. Nam si consideretur quantitas absoluta eius in quod tendit magnificencia & magnanimitas, dicitur extremum, & maximum: sed si consideretur hoc ipsum per comparisonem ad alias circumstantias, sic habet rationem medietatis in hoc maxime tendit ad huiusmodi uirtutes secundum regulam rationis, id est, ubi oportet, & quando oportet, & propter quod oportet excessus: autem si in hoc maximum tendatur, quando non oportet, uel ubi non oportet, uel propter quod non oportet. De secundo autem est si non tendatur in hoc maximum ubi oportet, & quando oportet. & hoc est quod Philosophus dicit in 4. Ethic. quod magnanimitas est quidem magnitudine extremum, eo autem quod ut oportet medietas.

AD TERTIVM dicendum, quod eadem ratio est de uirginitate & paupertate, quae est de magnanimitate. Abstinet enim uirginitas ab omnibus ueneris, & paupertas ab omnibus diuitiis pro quibus oportet, & secundum quod oportet, secundum mandatum Dei, & propter uitam aeternam. Si autem hoc fiat secundum quod non oportet, id est, secundum aliquam superstitionem illicitam, uel etiam propter inanem gloriam, erit superfluum. Si autem non fiat quando oportet, uel secundum quod oportet, est uitiuatum per defectum, ut patet in transgressibus uotum uirginitatis, uel paupertatis.

ARTICVLVS II.

Utrum medium uirtutis moralis sit medium rei, uel rationis.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod medium uirtutis moralis non sit medium rationis, sed medium rei. Bonum enim uirtutis moralis consistit in hoc, quod est in medio: bonum autem, ut dicitur in 6. Met. est in rebus ipsis. ergo medium uirtutis moralis est medium rei.

¶ 2. Praeterea. Ratio est uis apprehensiva: sed uirtus moralis non consistit in medio apprehensionum, sed magis in medio operationum & passionum. ergo medium uirtutis moralis non est medium rationis, sed medium rei.

¶ 3. Praeterea. Medium quod accipitur secundum proportionem arithmeticae, uel geometricae, est medium reuera tale est medium iustitiae, ut dicitur in 5. Ethicorum. ergo medium uirtutis moralis non est medium rationis, sed rei.

SED CONTRA est, quod Philosophus dicit in 2. Ethicorum, quod uirtus moralis in medio consistit quod ad nos determinata ratione. RESPOND. Dicendum, quod medium rationis dupliciter potest intelligi. Vno modo secundum quod medium in ipso actu rationis existit, quasi ipse actus rationis ad medium reducat, & si eadem uirtus moralis non perficit actum rationis, sed actum uirtutis appetitiuae, medium uirtutis

IN secundo articulo eiusdem secundae quartae questionis, nota terminus quibus in uirtutibus utitur secundum medium rationis & medium rei. Medium rationis cum sit medium in materia alioquin uirtutis secundum conditiones regulae, existit duo secundum materiam & conditiones rationis, ita quod consistit medium rationis in affirmatione utriusque, scilicet materiae propriae & omnium conditionum speculatum ad rationem rectam, uerbi gratia, Medietas rationis in temperantia est delectatio quod dicitur, quare oportet &c. extrema autem sumuntur per negationem unius & affirmationem alterius, ita quod in se ipsum affirmat materiam negans conditionibus: diminutum uero negat materiam affirmans conditionibus. Vnde delectationibus non quando, non quare, non ubi oportet &c. superfluum